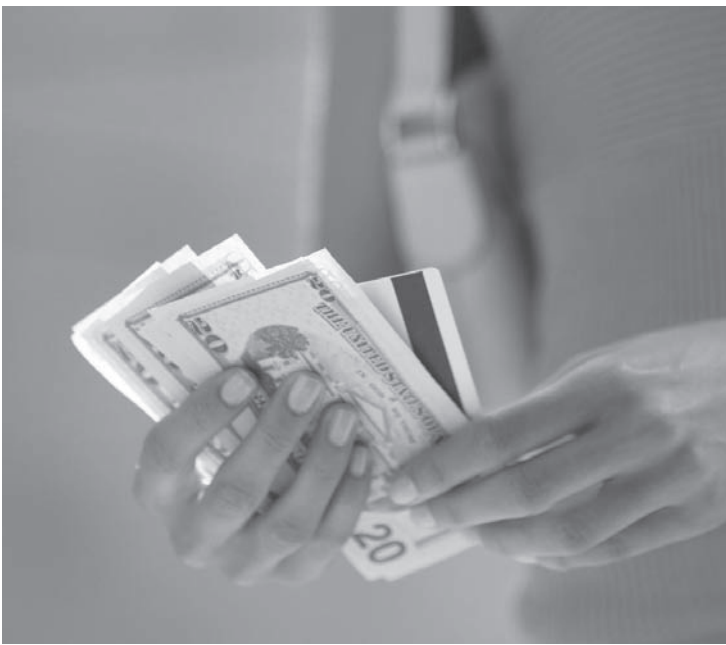

ดอกเบีย

คิดกันอย่างไร

พรเทพ ทวีกาญจน์*

>>> ดอกเบียของสัญญากู้ยืมเงินเป็นนิติกรรม 2 ฝ่ายเกิดขึ้นด้วยการแสดงเจตนาตรงกันของคู่สัญญา ดังนั้นคู่สัญญาจะตกลงกันว่าจะคิดดอกเบี้ยต่อกันหรือไม่ก็ได้ ถ้าตกลงว่าจะคิดดอกเบี้ยตามที่ตกลงรวมทั้งวิธีการคิดดอกเบี้ยทบต้นจะต้องไม่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 654 และมาตรา 655 ที่กล่าวไว้ว่า **ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี** ถ้ากำหนดไว้เกินกว่านั้นให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี และที่ห้ามในเรื่องการคิดทบต้นไว้ว่า **ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ** แต่ถ้าดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่งปี คู่สัญญาจะตกลงให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับเงินต้นได้และให้คิดดอกเบี้ยในส่วนเงินที่ทบเข้ากันนั้น ฉะนั้นเมื่อไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายแล้วข้อตกลงนั้นจึงจะใช้บังคับได้ เมื่อเป็นข้อ

* ผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย บริษัท ซี.พี. ฟลาค้า จำกัด

ตกลงที่ใช้บังคับกันได้ระหว่างคู่สัญญาแล้ว คู่สัญญาฝ่ายผู้กู้มีหน้าที่ต้องเสียดอกเบี้ยตามที่ตกลงไว้

ดอกเบี้ยที่กำหนดโดยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งนำมาใช้ในเรื่องกู้ยืมไว้ 2 มาตรา คือ มาตรา 7 ที่กล่าวไว้ว่า **ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี** และมาตรา 224 วรรคหนึ่ง กล่าวไว้ว่า **หนี้เงินนั้นท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี** ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

การที่จะนำมาตรา 7 มาปรับใช้จะต้องเป็นเรื่องคู่สัญญาตกลงกันว่าการกู้ยืมครั้งนั้นจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน แต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้อย่างชัดแจ้งกฎหมายจึงกำหนดให้เสียดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

แต่ถ้าในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันว่าไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันก็ต้องเป็นไปตามข้อตกลง คือ ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ถ้าเมื่อไรก็ตามที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ลูกหนี้จะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดนัดตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง อันนี้ต้องเน้นครับว่าเมื่อลูกหนี้ผิดนัดเท่านั้นที่จะต้องเสียดอกเบี้ยหากไม่ได้ผิดนัดจะนำวรรคนี้มาใช้ไม่ได้

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3994/2540 แม้ในหนังสือสัญญากู้ยืมข้อ ข. จะมีข้อความว่าการกู้ยืมครั้งนี้

เบี้ยเงินอุดหนุน มาตรา 3 จึง ตกเป็นโมฆะ ซึ่งตามคำให้การดังกล่าวเท่ากับ เป็นการต่อสู้แล้วว่าการ โจทก์คิดดอกเบี้ยจาก จำเลยที่ 1 ในอัตราร้อยละ 19 ต่อปีเกินกว่า อัตราตามประกาศของโจทก์

ไม่มีดอกเบี้ยแต่ข้อความตอนต้นระบุว่าผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ย ชั่งละ 1 บาทต่อเดือนนับแต่วันทำสัญญาและผู้กู้ยังได้ บันทึกรวบรวมดอกเบี้ยของสัญญาว่าถ้าไม่ชำระหนี้ตาม สัญญาใน 2 ปี ยินยอมคิดดอกเบี้ยนับจากวันครบ สัญญา แสดงให้เห็นว่าผู้กู้ยอมรับผิดชำระหนี้ดอกเบี้ย อัตราชั่งละ 1 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 15 ต่อปี) นับแต่วัน ครบกำหนดชำระหนี้ หากผู้สัญญาไม่ได้ตกลงกำหนด อัตราดอกเบี้ยซึ่งจะใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีตาม มาตรา 7 ไม่

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1759/2545 สัญญา กู้ยืมเงินมิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ เพียงแต่ให้จำเลย ชำระดอกเบี้ยทุกวันสิ้นเดือนจนกว่าจะชำระเงินต้นแก่ โจทก์ครบถ้วน โจทก์จึงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่าง ผิดนัดอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 7 แม้ จำเลยจะชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์อัตราร้อยละ 2 บาทต่อ เดือนก็เป็นการชำระดอกเบี้ยตามอำเภอใจโดยรู้ว่าตน **ไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ** จำเลยจึงหาสิทธิจะได้ รับดอกเบี้ยที่ชำระไปแล้วคืนไปไม่ แต่เมื่อสัญญากู้ยืมเงิน มิได้กำหนดเวลาให้จำเลยคืนเงินดังกล่าวภายในเวลาที่ กำหนดไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 652 กรณีจึงไม่อาจกล่าว ว่าวันหลังจากที่จำเลยชำระดอกเบี้ยของเดือนสุดท้ายให้ แก่โจทก์ เป็นวันผิดนัดแต่ถือว่าจำเลยผิดนัดและต้อง เสียดอกเบี้ยนับตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5603/2548 คำ- ให้การของจำเลยที่ 1 และที่ 4 ได้ยกปัญหาเรื่องการคิด ดอกเบี้ยของโจทก์ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ว่า สัญญากู้ยืมเงิน พิพาทที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 19 ต่อปีเป็นการ กำหนดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 และฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอก

อุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 และที่ 4 จึงเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดย ชอบในศาลชั้นต้น การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยจึงเป็นการไม่ชอบ เมื่อ ข้อกำหนดเรื่องอัตราดอกเบี้ยเป็นโมฆะแล้วก็เท่ากับสัญญากู้ยืมเงินมิได้ มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกให้จำเลยที่ 1 รับผิด ชำระดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงิน แต่โจทก์ก็ยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยใน ระหว่างผิดนัดอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีนับแต่เวลาผิดนัดได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

การที่จำเลยที่ 1 นำเงินชำระหนี้แก่โจทก์เพราะตนเป็นหนี้โดยมี เหตุทำให้จำเลยที่ 1 เข้าใจและหลงเชื่อที่โจทก์คิดดอกเบี้ยถูกต้องแล้ว กรณีจึงไม่ถือว่าจำเลยที่ 1 ชำระหนี้ที่คิดคำนวณไม่ถูกต้องไปนั้น โดย จงใจฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ เป็นการกระทำการอันใดตามอำเภอใจเสมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้ อยู่ว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ ฉะนั้นเมื่อข้อสัญญาที่เกี่ยวกับการ คิดดอกเบี้ยของโจทก์ตกเป็นโมฆะนั้นเป็นเหตุให้โจทก์ไม่มีสิทธิได้ ดอกเบี้ยก่อนผิดนัดและไม่อาจนำเงินที่จำเลยที่ 1 ชำระแก่โจทก์มาแล้ว ไปหักออกจากดอกเบี้ยที่โจทก์ไม่มีสิทธิคิดได้ จึงต้องนำเงินที่จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ไปชำระต้นเงินทั้งหมด

บทสรุปสังคาย จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ถ้าผู้สัญญาไม่ได้ตกลงให้คิดดอกเบี้ย หรือตกลงให้คิดดอกเบี้ยแต่ข้อ ตกกลงนั้นใช้บังคับไม่ได้ ผู้กู้ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแต่เมื่อผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้ จะต้องเสียดอกเบี้ยเพราะเหตุผิดนัดร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามมาตรา 224 วรรคหนึ่งและประการต่อมาถ้าหากผู้สัญญาตกลงกันว่าคิดดอกเบี้ย แต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้องตามมาตรา 7 แต่เมื่อผิดนัดก็ต้องเสียดอกเบี้ยอัตราเดิมตาม มาตรา 224 การที่จะถือว่าผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้เมื่อไรต้องพิจารณาตาม มาตรา 204 ถ้าข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผิดนัดแต่ไม่แน่ชัดว่าผิดนัดตั้งแต่ เมื่อไรศาลให้ดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้อง

